

rumelijskoj mapi“ (parafraziram naslov jednog poglavlja iz Latićeve pjesničke zbirke „Škripa vratnica“) ne dogodi sudbina Endelusa i nade da je unatoč svim rekonkvistama, križarskim ratovima, genocidima, etničkim čišćenjima i progonima kao i našim slabostima, ludostima, ekstremizmu i zločinima moguć onaj endeluski krajolik s više različitih puteva. „Mjesečina endeluske noći“ predstavlja krhko, slabašno, gotovo nestvarno svjetlo usred današnje svjetske noći u kojoj se svako drugi i drugačiji pretvara u utvaru, opasnost, neprijatelja. Moć tog krhkog, slabašnog, gotovo nestvarnog svjetla u „Mjesečini endeluske noći“ razotkriva se u licu drugog, u licu drugog koje nije maska, u licu drugog koje nas jedino može konstituirati u našoj moralnoj odgovornosti.

Veličina „Mjesečine endeluske noći“ u mome vlastitom čitanju proizlazi iz retrospektivne, a to znači povijesne i prospektivne a to znači moralne i političke, gotovo bismo mogli kazati, *spasenjske* veličine teme kojom se bavi: na jednoj strani to je tragedija jedne kulture koja uvodi ljubav kao temu u književnost, koja s Ibn Rušdom um čini blizancem božanske objave, koja s Ibn Arebijem osvaja svjetski mistički vrh Perenijalnog, koja sa Velikom džamijom u Kordobi u ljudski intimni prostor svakodnevnog života uvodi beskonačnost kao opipljivu dimenziju našeg obitavanja na ovome svijetu, na drugoj strani to je neizvjesnost koja nas tišti na današnjem putu kojim nas kroz sukobe, ratove, osvajanja, tlačenja, razaranja vodi moderni osvajački um i – u tome je poenta – vjera koja nosi djelo Džemaludina Latića: vjera da je moguć dijalog i suživot svjetskih religija i da su one odgovorne za budućnost čovječanstva.

Veličina „Mjesečine endeluske noći“ proizlazi iz pjesničke suptilnosti ovog djela, dakle, iz poetičkog načina na koji autor zahvata ovu veliku temu. Naime, u „Mjesečini endeluske noći“, kao uostalom i u svojim prethodnim pjesničkim djelima, Džemaludin Latić nas uvodi u onaj svijet u kojem tako upečatljivo uviđamo da je jezik u svojoj ljepoti i dobroti ne samo ono mjesto gdje kao ljudi boravimo, nego i ono mjesto gdje nam se istina objavljuje i obznanjuje.

U Latićevoj „Mjesečini endeluske noći“ istina izlazi na vidjelo ljepotom i snagom jezika, u istoj onoj poetici u kojoj je Velika džamija u Kordobi sagrađena u osjećanju geometrijskog genija vječnosti i beskonačnosti i osjećanju ritma putovanja i prolaženja; u istoj onoj poetici u kojoj se u svetoj islamskoj arhitekturi kamen pretvara u lepršavu čipku s hiljadu svjetlećih vibracija.

Dok čitamo ovu poemu naša duša će zatirati, kao da je posuta mjesečinom i zadržati opečena plamenom lomače na kojoj izgara princeza Busejna.

Dževad HODŽIĆ

MIRIS CRVENE RUŽE

Senka Beslic, /prevela i prilagodila sa perzijskog jezika/, Miris crvene ruže, Enes Beslic, Sarajevo, 2007.

U pedagoškoj literaturi dosad se ustalila klasifikacija odgoja na: tjelesni, intelektualni, moralni, radni i estetski odgoj. Ovoj podjeli profesor Mujo Slatina dodaje, između ostalih, i religijski odgoj, a s obzirom na pogubne klimatske promjene koje nam prijete usljed nemara najintelektualnijih bića na ovoj planeti, ovoj klasifikaciji odgoja svakako treba pridodati i ekološki odgoj.

Kao što je književnost za djecu jedan od najboljih načina da se djeci usade različite odgojne vrijednosti, razviju pozitivne crte ličnosti, maniri kulturnog ponašanja, čitalačke navike, tako su i prigodne priče o očuvanju okoline, kruženju vode u prirodi, značaju šuma, idealne za ostvarivanje ciljeva i zadataka ekološkog odgoja. Upravo takve priče je sa perzijskog jezika prevela i prilagodila hanuma Senka Bešlić i objavila ih u zbirci pod nazivom *Miris crvene ruže*.

U ovoj knjizi, mjesto je našlo dvanaest poučnih priča za djecu, simbolično kao dvanaest mjeseci u godini, a kroz priče se spominje smjena

godišnjih doba, proces rasta biljaka i životinja, te ostale prirodne zakonitosti, objašnjene najmlađim čitaocima na vrlo prijemčiv način. Umjesto uvoda, tu je priča *Lijepi svijet*, zapravo svojevrsno objašnjenje otkud toliko bogatstvo biljaka i životinja koje žive na kopnu, u vodi, koje mogu da lete i imaju mnoge druge sposobnosti koje čovjek nema. Zatim slijedi prvo poglavlje naslovljeno *Prirodu trebamo voljeti!* u kojem se nalaze priče o tome koliko je važno čuvati prirodnu sredinu, posmatrati je, kako priroda osjeti emocije ljudi i reaguje na njih. Ilustracije radi, ovdje ćemo napraviti kratku digresiju i reći da su japanski naučnici proučavajući kristale vode zapazili da se oblik kristala mijenja zavisno od odnosa ljudi prema kapljicama te vode. Naprimjer, upoređivali su kristal zagađene i čiste izvorske vode i razlika je bila zapanjujuća. Dok je kristal čiste vode bio u obliku prekrasnog šetougaonog ukrasa, ovaj drugi se uopće ni ne bi mogao nazvati kristalom, zapravo nije imao nikakav proporcionalan oblik. Isto je i sa kristalima koji su posmatrani kada bi se puštala lijepa i agresivna muzika kakav je heavy metal. Ili kada bi na bočicu vode zalijepili riječi poput „hvala“, „volim te“, „poštujem te“ i na drugoj, riječi „mrzim te“, ubit ću te“ i sl. Voda je reagovala čak na natpise na bočicama!!! Upravo o sličnom reagovanju prirode na ljudsko ponašanje i emocije govori i priča po kojoj je zbirka i dobila naziv, kao i priča *Stablo koje je pobjeglo* zbog nemara prolaznika i koje se vratilo u ulicu kada su stanovnici odlučili da očiste i uredi svoju okolinu, posade cvijeće i ukrasno žbunje.

Drugo poglavlje knjige *Miris crvene ruže* donosi *Kutak za male istraživače* gdje čitaoci mogu da saznaju kako je od pupoljka badema nastala mladica, kako se neke vrste leptira transformišu tokom zime, a potom, poput ruže, otvore početkom proljeća, te šta bi se sve desilo u ekosistemu kada ne bi bilo šuma. Nevjerovatno kako ovo posljednje pitanje može male čitaoce navesti na razmišljanje o ovom značajnom problemu. Još jedna digresija: za razliku od mnogih zemalja koje imaju samo 2-5% površine svoje teritorije pod šumama, naša zemlja ima 48% teritorije pod ovim velikim zelenim bogatstvom. Nažalost, procesu

pošumljavanja i zamjeni posjećenih stabala sve se manje pridaje važnosti. Zbog toga je važno da mlade generacije znaju koje su to posljedice prevelike eksploatacije šuma i zbog čega ih treba čuvati.

Osim šumskog bogatstva, Bosna i Hercegovina obiluje i vodenim bogatstvima, odnosno pitkom vodom. Za očuvanje ovog najznačajnijeg resursa naše zemlje, ali i za spoznaju o kruženju vode u prirodi, mladi čitaoci se mogu educirati kroz priču o čudesnoj kapljici koja se odvojila od oblaka i doživjela brojne avanture dok se ponovo nije vratila svome domu. A priča *Tajna vode* objašnjava optičku varku koju vidimo kada nešto zaronimo u vodu. Na kraju zbirke su dvije priče o plodovima jeseni i promjenama koje donosi ovo godišnje doba. Sve ove priče iz zbirke *Miris crvene ruže* mogu biti i više nego korisne nastavnicima vjerske pouke u školama, muallimima u mektebima, ali i nastavnicima razredne nastave kao dodatna literatura za časove bosanskog jezika, odjeljske zajednice, poznavanja prirode i društva... Priče su pisane jednostavnim jezikom, pogodne za analiziranje, ali i diskusiju, te vrlo poučne, baš kao i priče koje je dosad prevela Senka Bešlić i objavila u pet zbirki: *Priče za moju djecu*, *Savremeni čarobnjak*, *Potruga za srećom*, *Svi zajedno* i *Bašča puna cvjetova* u okviru edicije *Kraljica od Sabe*.

Mnoge od priča iz ovih zbirka objavljene su u podlistku za djecu *Ammar* u magazinu za ženu i porodicu *Bosanska Sumejja*.

Značajno je napomenuti i to da je zbirka priča *Miris crvene ruže*, kao i većina knjiga iz edicije *Kraljica od Sabe*, dizajnirana kao slikovnica, tako da djeca mogu uživati i u bojenju prelijepih ilustracija i time sami kreirati izgled knjige. Za ilustracije i prijelom knjige se pobrinula Eldina Hadžić iz Tuzle.

Medina JUSIĆ-SOFIĆ